

4. VOCABULARUL

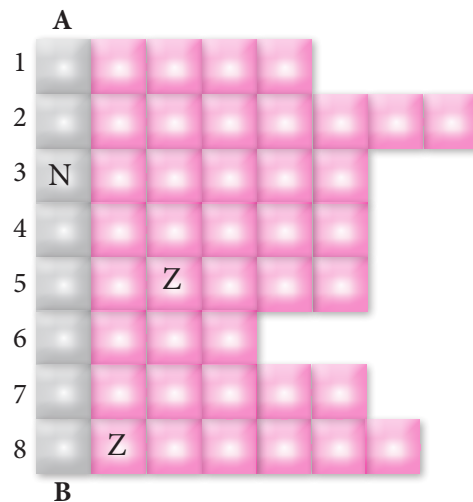
- Cuvinte cu înțeles asemănător ■ Cuvinte cu înțeles opus
- Cuvinte cu aceeași formă, dar cu înțeles diferit

1

Completând corect rebusul următor, vei descoperi, în coloana A-B, cum se numesc cuvintele cu același sens.

Cuvinte cu același înțeles

1. drapel, stindard
2. gerar (lună a anului)
3. troiene
4. curte, bățatură
5. mofturi
6. gând
7. taină, secret
8. nehotărâre, șovăială



2

„A vorbi“ înseamnă: *a articula, a grăi, a pronunța, a rosti, a spune, a zice, a glăsuși, a cuvânta, a relata* etc. Scrie, pe caiet, câte un enunț cu fiecare din aceste înțelesuri.

3

Unește în perechi doar cuvintele care au același sens, în fiecare coloană de mai jos.

- a abandona ○
- abdomen ○
- abil ○
- abis ○
- abundență ○
- alene ○
- iscusit ○
- bogăție ○
- burtă ○
- belșug ○
- domol ○
- prăpastie ○

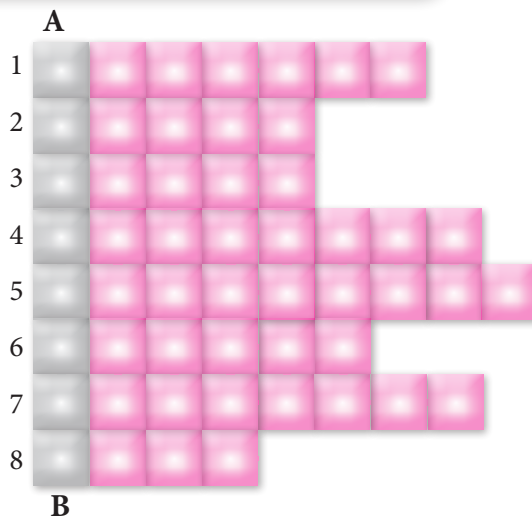
- acord ○
- acvilă ○
- adăpost ○
- adiere ○
- adresare ○
- alibi ○
- pajură ○
- înțelegere ○
- justificare, scuză ○
- rival ○
- boare ○
- refugiu ○



4

A-B: Cuvinte cu înțeles opus sau ...

1. neatenție ≠ _____
2. ghinion ≠ _____
3. vârstnic ≠ _____
4. neobișnuit ≠ _____
5. cinstit ≠ _____
6. ură ≠ _____
7. adevăr ≠ _____
8. reușită ≠ _____



5

Transcrie pe spațiul din dreapta textul dat, înlocuind cuvintele colorate cu altele având înțeles opus. Și-a mai păstrat textul sensul?



Ce aproape e vacanța!
 E o seară caldă de vară.
 Copiii sunt veseli și nerăbdători.
 Parcurile sunt pline.
 Gălăgia s-a instalat peste tot.
 Ce aproape e vacanța!

6

„Des“ sau „dez“ pentru a forma cuvinte cu sens opus?

desfrunzit ≠ înfrunzit
 _____ ≠ ordonat
 _____ ≠ înghețat
 _____ ≠ cusut



≠ acoperit
 ≠ umflată
 ≠ prins
 ≠ îmbrăcat



7

Citește cu atenție fabula* următoare și rezolvă cerințele formulate mai jos.

Greierul și furnica

de Alecu Donici

Greierul în desfătare,
 Trecând vara cu cântare,
 Deodată se trezește
 Că afară viscolește
 Iar el de mâncat nu are.
 La vecina sa furnică
 Alergând, cu lacrimi pică
 Și se roagă să-i ajute,
 Cu hrană să-l împrumute,
 Ca de foame să nu moară,
 Numai pân' la primăvară.

Furnica l-au ascultat,
 Dar așa l-au întrebat:
 – Vara, când eu adunam,
 Tu ce făceai?
 – Eu cântam
 În petrecere cu toți.
 – Ai cântat? Îmi pare bine.
 Acum joacă, dacă poți,
 Iar la vară fă ca mine.



*fabulă = scurtă povestire, de obicei în versuri, în care autorul, folosind procedeul personificării animalelor, plantelor și lucrurilor, satirizează anumite defecte ale oamenilor cu scopul de a le îndrepta

a) Scrie sinonime pentru cuvintele subliniate și antonime pentru cele încercuite.

sinonime

antonime

b) Răspunde, pe spațiile marcate, la următoarele întrebări:

❁ Care sunt personajele fabulei?



❁ Ce fel de oameni sunt reprezentați de furnică? Dar de greiere?

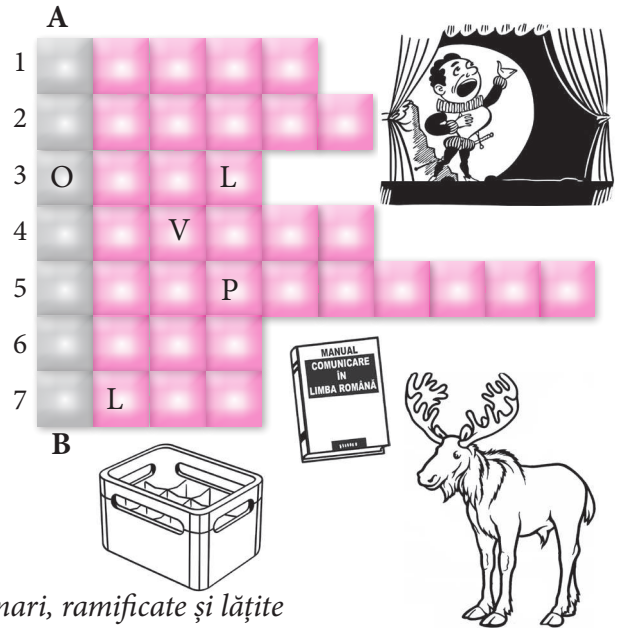
❁ Ce sfat îi dă furnica greierului?

❁ Care este învățătura fabulei?

8

Rezolvând corect rebusul următor vei afla denumirea cuvintelor cu aceeași formă, dar cu înțeles diferit, în coloana A-B.

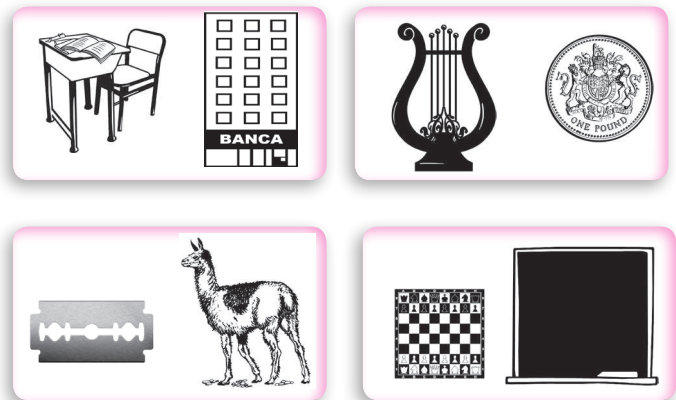
- creație artistică sau științifică
 - compoziție muzicală scrisă pentru soliști și cor
- bunica, mama-mare
 - stațiune la Marea Neagră
- înconjur
 - împrejmuire
- ladă compartimentată pentru transportat alimente
 - parcurgerea unui drum dus și întors, cu regularitate, de către o persoană, pe o distanță relativ scurtă
- inhalarea aerului în plămâni
 - soluție apărută pe neașteptate
- veche unitate de măsură pentru lungime
 - compasiune pentru suferința cuiva
- avânt
 - animal erbivor din familia cerbilor, cu coarne mari, ramificate și lățite



9

Toate cuvintele următoare au mai multe înțelesuri! Le știi?

- | | | |
|---------|----------|-----------|
| ❁ bancă | ❁ disc | ❁ mușchi |
| ❁ blană | ❁ duce | ❁ pană |
| ❁ casă | ❁ factor | ❁ plută |
| ❁ chit | ❁ lac | ❁ război |
| ❁ cod | ❁ lamă | ❁ seamănă |
| ❁ curs | ❁ liliac | ❁ sol |
| ❁ mină | ❁ liră | ❁ tablă |



8. SCRIEREA IMAGINATIVĂ



- ♦ Așa cum un pictor își alege cu grijă culorile atunci când realizează un tablou, și tu, când scrii o compunere, trebuie să-ți alegi cuvintele. Și compunerea este un fel de tablou, dar în cuvinte.
- ♦ Iată mai jos câteva combinații de cuvinte (**expresii poetice**) care te vor ajuta să dai culoare și frumusețe compunerilor tale!



■ **Compunerea pe baza unor expresii de sprijin**

Expresii despre primăvară

- codrul întinerit răsună de veselie;
- soarele revarsă căldura-i mângâietoare;
- pomi în floare;
- iarba a prins colț fraged și nou;
- plăpânzii ghiociei își scot clopoțeii de argint de sub zăpadă;
- câteva raze aurii;
- fiica cea mai tânără și mai frumoasă;
- soarele dezmiardă mugurașii cu căldura razelor sale;
- natura-i în sărbătoare.

Expresii despre vară

- văzduhul este inundat de lumina ce izvorăște de pretutindeni;
- livezi scäldate-n aur;
- mănunchiul strălucitor al razelor de soare se răsfiră din înalt;
- pomi încărcăți de lumină și culoare
- fiica cea mai strălucitoare;
- lanurile aurii se leagănă în adierea blândă a vântului;
- natura toată, plină de culoare;
- se înalță cântecul greierilor;
- florile te întâmpină cu parfumul lor.

Expresii despre toamnă

- toamna îmbrăcată cu o rochie țesută cu fire de aur coboară pe pământ în caleașca ei de frunze moarte;
- soarele se ascunde tot mai des după norii cenușii;
- picături de argint stropesc pământul;
- ramurile împodobite de culoare și lumină ale pomilor;
- bruma apleacă florile gingașe spre iarba ofilită;
- pomii îmbrăcați de roade;
- razele palide ale soarelui;
- miresmele toamnei se simt în grădină;
- frunzele copacilor s-au așternut pe pământ ca un covor multicolor.

Expresii despre iarnă

- ninge ca-n povești;
- mantie albă, strălucitoare;
- fluturi lucitori gătesc pământul;
- crengi împodobite cu beteală albă;
- fluturași de argint zboară pe aripile nevăzute ale vântului;
- zăpada ca un ocean de ninsoare;
- cad din cer ca niște mărgăritare;
- flori sclipitoare de argint se țes pe geamuri;
- fulgul – floare mică și rotundă, o minune de-o secundă.



Încearcă să te „joci“ puțin cu cuvintele și gândește-te la texte cu următoarele titluri: „**Prima zi de școală**“, „**Ninge ca-n povești**“, „**Primul ghiocel**“ sau „**Vine vacanța!**“.

În scrierile tale poți personifica diferite elemente ale naturii, poți să le atribui chiar însușiri ireale.

■ Compunerea după plan dat



Scrie pe caiet o compunere cu titlul „De vorbă cu un fulg de nea“, după următorul plan:

1. A început să ningă.
2. Un fulg se oprește în palma ta.
3. Descrie-l ca pe o ființă imaginară.
4. Dialogul dintre voi.
5. Fulgul îți spune povestea lui.
6. Ceea ce rămâne din fulg.

■ Compunerea cu început dat



- ◆ În textele literare, autorul prezintă de cele mai multe ori spațiul și timpul acțiunii chiar de la **început – introducerea**. Odată cu prezentarea spațiului și a timpului pot apărea și numele unor personaje.
- ◆ Pe parcursul acțiunii apar noi personaje, iar spațiul și timpul se pot schimba.



Urmărește care e timpul potrivit pentru acțiunile din textul de mai jos. Corectează unde e cazul.

Ieri, Adina **a venit** pe la mine. Ne-**am jucat** amândouă cu păpușile. Le-**am pieptănat** și le-**am împletit** cozile. Adina **vede** calculatorul meu și **se bucură**. **Va juca** un joc nou. Și eu **sunt fericită**.

Scrie pe spațiul dat forma corespunzătoare a cuvintelor utilizate la o formă greșită.



Transcrie, pe caiet, începutul compunerii și continuă desfășurarea acțiunii. Alege un titlu potrivit!

Câteva raze aurii s-au strecurat printre norii de cenușă. Din pământul umed, firicele subțiri de iarbă își scot, temătoare, capul la lumină. Vânturile line aduc foșnetul de mătase al aripilor obosite după lungul zbor.

Deodată, zarea a fost brăzdată de un stol de rândunele care, întoarse din sudul însorit, își căutau cuiburi. Una dintre ele s-a rupt din șir și s-a îndreptat spre streășina casei noastre.

Bucuros, ...

■ Compunerea cu sfârșit dat



◆ Sfârșitul unui text creativ este **încheierea** care, de cele mai multe ori, este formulată ca o concluzie sau ca o învățătură.



Alege dintre propunerile următoare pe acelea care pot reprezenta încheieri (părțile de sfârșit) pentru o compunere:

Din acea zi, Ionuț și Mihai au fost nedespărțiți. Și-au dat seama că prietenia adevărată este cel mai mare dar pe care ți-l poate oferi cineva.

Florile multicolore își răspândesc miresmele îmbătătoare. Câmpul, asemeni unui covor țesut cu măiestrie, se întindea în fața ochilor însetați de frumusețe.

Seara, copiii s-au întors acasă. Erau fericiți că i-au putut da o mână de ajutor micului lor prieten, căpriorul.



Realizează un text creativ după sfârșitul dat. Dă-i un titlu potrivit.



Barza nu pricepea cum mica ei pradă dispăruse fără urmă, dar nici nu se agita să o caute. Dimineața era de poveste și nu dorea s-o tulbure cu nicio supărare. Prefera liniștea...

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	3
1. RECAPITULARE	5
Prima zi de școală	5
2. FONETICA	9
Sunetul/Litera. Silaba	9
Grupurile de litere/grupurile de sunete	13
3. PROPOZIȚIA. PUNCTUAȚIA. TEXTUL	16
Propoziția	16
Semnele de punctuație	17
Textul	19
4. VOCABULARUL	21
Cuvinte cu înțeles asemănător. Cuvinte cu înțeles opus. Cuvinte cu aceeași formă, dar cu înțeles diferit	21
Exerciții de îmbogățire a vocabularului	25
5. REGULI DE SCRIERE ȘI DE EXPRIMARE CORECTĂ	26
<i>Sa/s-a; sau/s-au</i> . Formularea de întrebări și de răspunsuri	26
<i>Într-un/într-o; dintr-un/dintr-o; printr-un/printr-o</i> . Vorbirea eficientă	29
<i>Numai/nu mai</i> . Formularea unei solicitări	32
<i>Odată/o dată</i> . Solicitarea de informații	35
„ <i>A fi</i> “ și „ <i>a lua</i> “ în propoziții. Oferirea de informații	37
<i>La/l-a</i> . Descrierea unei ființe	39
<i>Nea/ne-a</i> . Descrierea unui obiect	42
<i>Neam/ne-am</i> . Formule de permisiune	43
<i>Într-una/întruna</i> . Cererea familiară/politicoasă	47
<i>Săi/să-i</i> . Jocuri de rol	49
<i>Nu-l/nu-i</i> . Organizarea unei activități pe grupe.....	51
<i>N-am/n-ai/n-au</i> . Relatarea unei întâmplări	54
<i>Niciun/nici un/nicio/nici o</i> . Sensuri neobișnuite ale cuvintelor (1)	57
<i>Ia/i-a; iau/i-au</i> . Sensuri neobișnuite ale cuvintelor (2)	59
Scrierea corectă a cuvintelor care conțin <i>î/â</i>	61
Scrierea corectă a cuvintelor care conțin <i>m</i> înainte de <i>p</i> și <i>b</i>	62
Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de sunete <i>cs</i> sau <i>gz</i>	63
Scrierea corectă a cuvintelor care conțin vocale sau consoane duble	64

6. PĂRȚILE DE VORBIRE	66
Substantivul	66
Adjectivul	72
Pronumele personal	80
Verbul	84
7. TEXTUL	89
Textul literar (narativ și în versuri)	89
Textul nonliterar (informativ)	94
<i>Fluturașul</i>	96
<i>Afișul</i>	97
<i>Cartea poștală</i>	98
<i>Invitația</i>	99
<i>E-mailul</i>	100
8. SCRIEREA IMAGINATIVĂ	101
Compunerea pe baza unor expresii de sprijin	101
Compunerea după plan dat	102
Compunerea cu început dat	102
Compunerea cu sfârșit dat	103
9. RECAPITULARE FINALĂ	104

